

Oleksiy Pavlyuk

Anioły w Koranie

Nurt SVD 47/wyd. spec., 93-102

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anioły w Koranie

Oleksiy Pavlyuk

Ur. 1979 w Chmielniku na Ukrainie. 2008 roku obronił pracę magisterską *Religijne wspólnoty m. Chmielnik w okresie wolności sumienia w latach 1991-2001* otrzymując tytuł magistra nauk religijnych Instytutu Nauk Religijnych, filii Laterańskiego Uniwersytetu w Rzymie w m. Gródek na Ukrainie. 2011 otrzymał tytuł magistra teologii na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie broniąc pracę magisterską pt. *Koncepcja zbawczej religii narodowej w ujęciu Lwa Sylenki*. Od 2011 jest doktorantem kierunku religiologii na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Kontynuuje pracę badawczą historii religii pod roboczym tytułem *Indyjskie i Dalekowschodnie wspólnoty religijne na Ukrainie w okresie niepodległości (1991-2011)*. Główne zainteresowania: fenomenologia i historia religii wspólnot religijnych znajdujących na obszarach Europy Wschodniej i Rosji. Od 2011 członek Koła Religioznawców na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Brał udział w sympozjum *Umma. Praktyki religijne, obrzędy rodzinne i życie codzienne*, gdzie wygłosił referat pt. *Anioły w Koranie*. Członek Samorządu Doktorantów na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

W świecie religii monoteistycznych spotykamy dwa rodzaje istot stworzonych, posiadających rozum, wolną wolę i nieśmiertelność: ludzi i aniołów. Pierwsi kroczą drogą życiową, powołani do rzeczywistości nadprzyrodzonej, zjednoczenia z Twórcą, drudzy już przebywają z Bogiem, służą Mu w relacjach z ludźmi, charakteryzują się bezcielesnością. Człowiek religijny na swojej drodze do Boga w sposób duchowo-poznawczy spotyka się z istotą niewidzialną, rozumną, służą Boga, Wszechmogącego Stworzyciela. Po takich spo-

tkaniach człowiek niejednokrotnie próbował wyrazić słowem ludzkim istotę anioła, odkryć tajemnice stworzenia na tyle, ile pozwalało mu wyobrażenie oraz bezpośrednio Objawienie Boga przekazane w Świętych Księgach: Torze, Biblii i Koranie.

Historia religii stwierdza, że słowo „anioł” było najpierw użyte w księgach starszej monoteistycznej religii – judaizmie. Stąd w języku semickim brzmi ono *malak* – posłaniec, wysłannik. W tym samym znaczeniu semantycznym z judaizmu przechodzi do islamu. W islamie anioł to duchowa siła lub istota, która poddaje ludziom dobre uszczęśliwiające myśli, zwierzętom zaś podsuwa zbawcze przecucie, czy też w jakiś inny sposób pozostaje w służbie natury i życia. Aniołowie bezpośrednio służą Bogu, towarzysząc ludziom i pozostałym istotom i współdziałając z nimi¹. W Koranie słowo *anioł (malak)* spotykamy więcej niż osiemdziesiąt razy. W Koranie spotykamy także trzeci rodzaj istot rozumnych – dżinny, którzy najczęściej przedstawiani są jako przeciwnicy Boga, ludzi i aniołów. I choć swą naturą podobni są do aniołów, nie będą przedmiotem naszych rozważań. Słowo „anioł” w polskim znaczeniu pochodzi od greckiego *ἄγγελος* – posłannik, wysłaniec, i używane jest we wszystkich językach cywilizacji grecko-rzymskiej.

Źródłem religii islamu jest święta księga Koran, która jest objawieniem słowa Boga Mahometowi. Cała teologia i filozofia islamu czerpie w swoim rozwoju z Koranu. Pojęcie aniołów w islamie znajduje się w tym samym objawieniu i rozwija się w pozakoranicznej tradycji treściowo ją ubogacając. Podobnie jak w judaizmie i chrześcijaństwie, w islamie rozwija się nauka – angelologia, nauka o aniołach.

Weźmiemy do rąk Koran i spróbujemy dać odpowiedź na pytania – kim są aniołowie przedstawione tutaj, w bezpośrednich słowach Allaha do Mahometa, przekazanych przez anioła Gabriela (Dżibriila). Otóż, wiara w aniołów jest bardzo ważna dla muzułmanów i nazywana jest drugim jej filarem muzułmańskiej, stoi od razu po wierze w Allaha: „Wszyscy uwierzyli w Boga i w Jego aniołów, w Jego Księgi i w Jego posłańców” (S. 2,285). W Koranie ta wiara występuje jako warunek pobożności i bogobojności.

„Nie jest pobożnością, że zwracacie twarze ku wschodowi i ku zachodowi. Lecz prawdziwie pobożny jest, kto wierzy w Boga i w Dzień Ostatni; w aniołów, w Księgę i w proroków.... Oni są prawdziwie bogobojni!” (S. 2,177).

¹ S. Balic, *Anioł*, [w:] A. Houry (red.), *Leksykon podstawowych pojęć religijnych. Judaizm. Chrześcijaństwo. Islam*, Warszawa 1998, s. 12.

Wiara w aniołów to konieczny warunek zbawienia i obowiązek każdego muzułmanina, ułatwia szlak duchowego oczyszczenia, pomaga w wypełnieniu przypisów religijnych i wstrzemięźliwości od grzechów. Ona leży u podstaw moralnej samokontroli i duchowości. Wiedza o świecie aniołów pomaga lepiej uświadomić majestat Twórcy, nieskończoność Jego mocy i doskonałość Jego mądrości. To wszystko pobudza wierzącego z większą gorliwością i otwartością oddawać cześć Allahowi, biorąc przykład z aniołów, którzy są świadkami Jego władzy i majestatu i dlatego bez spoczynku służą Mu.

Aniołowie prowadzą człowieka od poczęcia do samej śmierci, ochraniają go od zła i pobudzają go do czynienia dobrych dzieł, zapisują jego czyny i dla niego proszą o przebaczenie grzechów. Uświadomienie ich obecności pomaga nie czynić grzechu i nierozsądnych uczynków, wzmacnia wiarę w pomoc Allaha, pomaga wykazywać się wytrwałością i odczuwać pomoc niebiańskiego wojska w trudnych chwilach życia².

Na kartach Koranu widzimy dyskusję przedstawicieli plemion arabskich z muzułmanami o naturze i pochodzeniu aniołów. Paganie z plemion arabskich uważali aniołów za synów i córki Allaha (S. 6,100). Takie założenie prawdopodobnie pochodzi z wierzeń politeistycznych religii i mitów obecnych na Półwyspie Arabskim. Koran sprzeciwia się temu założeniu deklarując nową teologię monoteistycznej religii islamu (S. 6,101-102). Z sury 2,30 wnioskujemy, że aniołowie byli stworzeni wcześniej niż ludzie, ponieważ oglądali proces twórczy istoty ludzkiej przez, uczestnicząc w rozmowach z Allaha.

Aniołowie, według Koranu, niedostępni są oku ludzkiemu, ale można ich zobaczyć z woli Allaha, mogą przyjąć ludzką postać. W Koranie czytamy o spotkaniu Mahometa za aniołem Gabrielem (S. 81,23; S. 53,13), Abrahama z aniołami, którzy wyglądem podobni byli do ludzi (S. 11,69; S. 51,24-28). Ze spotkania Abrahama z aniołami dowiadujemy się, że aniołowie nawet w postaci ludzkiej nie spożywają jedzenia i napojów. W surze 19,16-19 obserwujemy spotkanie Maryi z aniołem Gabrielem, gdzie on ukazuje się w postaci „doskonałego człowieka”, zwiastując jej o urodzeniu³ proroka Jezusa (Isy⁴). Aniołowie w swoim

² У. аль-Ашкар, *Мир благочестивых ангелов*, Moskwa 2008, s. 8.

³ W chrześcijaństwie mówi o tym scena zwiastowania Maryi przez anioła Gabriela o urodzeniu Jezusa, por. Ewangelia wg Łukasza 1,26-38 oraz sura 3,45-48.

⁴ Obraz Isy zajmuje w Koranie szczególne miejsce, odnoszą go do „przybliżonych” (S. 3,45), co daje podstawy mówić o jego częściowo anielskiej naturze, por. М. Пиотровский, *Иса*, [w:] Л. Неря (red.), *Ислам: энциклопедический словарь*, Moskwa 1991, s. 102.

widoku cielesnym musieli być bardzo piękni, skoro w Koranie wszelkie piękno osób męskich utożsamia się z pięknem aniołów (S. 12,31). Sura 53,5-6 opisuje anioła Gabriela jako najpiękniejszego, silniejszego i najdoskonalszego wśród aniołów⁵. Koran mówi o rozróżnieniu aniołów na podstawie liczby posiadanych skrzydeł: „uczynił aniołów posłańcami posiadającymi skrzydła – dwa, trzy lub cztery” (S. 35,1). Zobaczyć aniołów mogą tylko wierni Allahowi, kiedy on na to pozwala, natomiast niewierni, kiedy już zobaczą aniołów – będzie to oznaczać ich bliską śmierć. Tak sura 25,21-22 tłumaczy niewiernym, dlaczego nie mogą zobaczyć aniołów.

Chociaż według powyższych fragmentów Koranu może nasuwać się wniosek o płci aniołów, święta księga rozstrzyga tę kwestię w surach 37,149-150; 43,19. Z tych wersetów dowiadujemy się, że aniołowie nie są płci żeńskiej, a z tradycji – że są bezpłciowe⁶.

W islamie spotkamy wiele imion aniołów, w Koranie spotkamy pojedyncze: anioł Dżibril (Gabriel) (arab. جبريل) jest pośrednikiem między Allahem i Mahometem. Samo imię Gabriel w Koranie spotykamy trzykrotnie (S. 2,97-98; S. 66,4), natomiast komentatorzy odnoszą się do Gabriela w innych wersetach, gdzie nosi on różne oznaczenia⁷. Anioł Gabriel w Koranie wspomniany jest jako „Duch” w surach 17,85; 19,17; 97,4; jako „Duch święty” w surach 2,87; 253; 5,110; 16,102, „Duch wierny” w surze 26,193, „Duch pochodzący od Jego [Allaha] rozkazu” w surach 16,2; 17,85, 40,15; 42,52. Anioł Gabriel posiada szczególne wysokiej rangi miejsce wśród aniołów (S. 81,19-20: „To, zaprawdę, słowo Posłańca szlachetnego [Gabriela], posiadającego moc u Władcy Tronu, zdecydowanego”). W tej surze obraz anioła Gabriela charakteryzują cechy szlachetności, mocy i wierności w służeniu Allahowi⁸.

Obok Gabriela Koran wspomina anioła Michała (Mikał), podobnie jak Gabriel obrońcę przed niewiernymi (S. 2,98). Wspomina o nim medyńska sura, co daje powód, by twierdzić, że należał do znanych i czczonych obrońców żydów⁹.

⁵ Por. A. Адель, *Коран Перевод смысла аятов и их краткое толкование*, b.m.w. 2008, s. 879.

⁶ Por. M. Пиотровский, *Мала'ика*, [w:] *Ислам: энциклопедический словарь*, dz. cyt., s. 153.

⁷ Por. M. Пиотровский, *Джibril*, [w:] *Ислам: энциклопедический словарь*, dz. cyt., s. 64.

⁸ У. Аль-Ашкар, *Мир благочестивых ангелов*, dz. cyt., s. 8.

⁹ Por. M. Пиотровский, *Микал*, [w:] *Ислам: энциклопедический словарь*, dz. cyt., s. 164.

Koran w surze 43,74-77 wspomina jeszcze jednego anioła o imieniu Malik. Z przedstawionego fragmentu dowiadujemy się, że stoi on na straży Gehenny (piekło u muzułmanów).

Harut i Marut – imiona dwóch aniołów wymienionych w surze 2,102, którzy zostali zesłani na ziemię i nauczyli ludzi sztuki rządzenia. Wskutek tego ludzie nauczyli się też sztuki magii, a aniołowie zostali za to ukarani więzieniem, i „od tej pory wiszą głową w dół w lochu niedaleko Babilonu, gdzie, jak głosi legenda, uczą magii i czarnoksięstwa”¹⁰.

Oprócz wyżej wymienionych, Koran przedstawia też inne anioły, ale tym razem bez imion, lecz według pełnionych funkcji i hierarchii. Brak imion Koran tłumaczy intencją, by nie tworzyć warunków sprzyjających oddawaniu czci tym istotom (por. S. 3,80; S. 34,40; S. 43,19; S. 53,26). W surze 4,172 zapoznajemy się z aniołami „którzy są blisko dopuszczeni”. Proroka Jezusa też zaliczają do tych „którzy są blisko dopuszczeni” (S. 3,45), chociaż tu podkreślano, że prorok i ci aniołowie są sługami Boga.

Innych aniołów Koran wymienia w następnych wierszach – sura 66,6; 74,30-31; 96,18. Tu mowa jest o aniołach-strażnikach piekła, według tych wierszy nazwanych *zabanija* (strażnicy). Z powyżej wymienionych tekstów Koranu można stwierdzić, że na czele tych strażników stoi anioł Malik (S. 43,74-77). Z sury 66,6 poznajemy wewnętrzne cechy strażników – „ogromni, straszni”. Z sur 74,30-31 i 96,18 dowiadujemy się, że liczba strażników wynosi dziewiętnastu aniołów. Liczba ta służy, „aby doświadczyć tych, którzy nie uwierzyli; aby przekonali się o prawdzie ci, którym została dana Księga” (S. 74,31), czyli, według niektórych komentarzy, liczba dziewiętnastu aniołów musi wyjawiać tych, którzy uwierzyli prawdzie zawartej w Koranie, a tych, którzy nie uwierzyli w Koran¹¹.

Oprócz strażników piekła są aniołowie-strażnicy raj. Sura 15,16-18 wymienia ich jako „patrzących”, którzy ochraniają raj od szatana¹², podsłuchującego opowiadaną na niebie przyszłość ludzi¹³. Karą za takie działanie szatana jest „płomień jaśniejący” rzucany przez strażników (S. 15,18).

¹⁰ G. Davidson, *Harut*, [w:] A. Kowalska (red.), *Słownik aniołów, w tym aniołów upadłych*, Poznań 1998, s. 142.

¹¹ А. Ас-Саади, *Толкование Священного Корана Облегчение от Великодушного и Милостивого*, Moskwa 2006, t. II, s. 605.

¹² Szatan – duchowa istota, należąca do świata dzinnów, która wyróżnia się szczególną pychą i pogardzą służbą Bogu, por. У. Аль-Ашкар, *Мир джиннов и шайтанов*, Kazań 2008, s. 16.

¹³ Por. А. Ас-Саади, *Толкование Священного Корана...*, dz. cyt., s. 185.

Każdy z żyjących na ziemi ma dwóch aniołów, którzy spisują słowa i uczynki człowieka. O tych aniołach mówi nam sura 82,10-12, wskazując, że aniołowie wiedzą o naszych słowach i czynach, im należy się za to szacunek i cześć¹⁴. Ci dwaj aniołowie siedzą po lewej i prawej stronie człowieka (S. 50,17-18), spisując słowa i uczynki, przy czym tradycja mówi, że po prawej stronie siedzi anioł i spisuje dobre czyny, a po lewej – złe¹⁵.

Na sądzie, po śmierci, człowiek zobaczy wszystko spisane przez swoich aniołów. O tym mówi nam sura 18,49: „I zostanie położona księga. I zobaczysz grzeszników przejętych tym, co w niej jest...”¹⁶.

Są u ludzi też dwaj aniołowie-stróże wspomniane w Koranie, w surze 13,11, którzy „ochraniają na rozkaz Boga”. Ci aniołowie według sury 6,61 pełnią jeszcze jedną konieczną dla ludzkiego życia funkcję – przygotowują duszę człowieka do śmierci.

Przedstawiony jest też w Koranie anioł śmierci, który sprawdza dusze ludzkie przed oblicze Allaha (S. 32,11). Tradycja żydowska i muzułmańska dała aniołowi śmierci imię Azrael, powstało wiele legend i mitów o nim, przeważnie ze źródłami żydowskimi¹⁷.

Po śmierci człowiek spotyka się nie tylko z Bogiem, ale i z jego sługami. W Koranie w surze 41,30-32 szczególnie dokładnie opisana jest relacja wiążąca człowieka i aniołów po śmierci. To spotkanie odbywać się będzie w radosnej atmosferze, aniołowie będą usługiwać wierzącym oprowadzając ich po Raju. Natomiast nie będzie przyjemnym, według Koranu, spotkanie po śmierci niewierzącego z aniołami. Koran kilkakrotnie pedagogicznie upomina o tym czytelnika. Sura 2,161 mówi o przekleństwie niewierzących zmarłych przez Boga, aniołów i ludzi. W surze 6,93 czytamy o karze dla niesprawiedliwych „przebywających w otchłaniach śmierci”. Oskarżenie brzmi: „mówiliście nieprawdę przeciw Bogu i wynosiliście się dumnie ponad Jego znaki”. Żeby jaskrawiej zilustrować karę niewierzących po śmierci Koran używa przykładów kary w rzeczywistości ziemskiej, która skutkuje fizycznym cierpieniem. I tak, w surze 8,50 mowa jest o karze niewierzących, gdzie przed wrzuceniem do ognia piekła aniołowie „biją ich po twarzy i po plecach”. Tę scenę bicia niewiernych przez aniołów powtarza sura 47,27, przy czym komentatorzy stoją za tym, że bić niewiernych będą żelaznymi kijami¹⁸.

¹⁴ Por. Центр имени короля Фахда по изданию священного Корана, *Аль-Фатиха и Джуз Амма*, Медина, б.г.в., s. 25.

¹⁵ Por. A. Адель, *Коран Перевод смысла аятов...*, dz. cyt., s. 864.

¹⁶ Por. A. Ас-Саади, *Толкование Священного Корана...*, dz. cyt., s. 276.

¹⁷ G. Davidson, *Azrael*, [w:] A. Kowalska (red.), *Słownik aniołów...*, dz. cyt., s. 71.

¹⁸ Por. A. Ас-Саади, *Толкование Священного Корана...*, dz. cyt., s. 341.

Z kart Koranu dowiadujemy się o aniołach pełniących różne funkcje: „I nie ma wśród nas nikogo, kto by nie miał oznaczonego miejsca” (S. 37,164). W surze 37,1-3 zapoznajemy się z aniołami, „którzy stoją w szeregach” gotowi do służby Bogu, aniołami, „którzy odpędzają gwałtownie”, czyli kierują zjawiskami przyrody, i aniołami, „którzy recytują napomnienie” powtarzając ciągle słowa Allaha¹⁹. Aniołów „rozdzielających rozkazy (Allaha)” spotykamy w surze 51,4. W eschatologicznym tekście sury 69,17 poznajemy nosiciele tronu Allaha, których w dniu Sądu będzie ośmiu. W surze 77,4-5 spotykamy aniołów oddzielających prawdę od kłamstwa oraz aniołów, którzy przekazują ludziom napomnienie Allaha²⁰. Sura 79,1-5 jeszcze raz przypomina o aniołach pełniących różne funkcje w służbie Allaha wymieniając wedle wcześniej wspomnianych zadań.

Wyróżnione są w Koranie relacje aniołów do Allaha, według których można poznać niektóre cechy aniołów. Wiele cytatów w Koranie mówi o ciągłym głoszeniu chwały Allahowi przez aniołów (S. 13,13; S. 21,19-20; S. 37,166; S. 39,75; S. 40,7; S. 41,38; S. 42,5). Ponieważ głoszą chwałę „nocą i dniem”, aniołowie są bezgrzeszni – twierdzą muzułmańscy teolodzy. Drugim argumentem idącym za tym twierdzeniem jest cytat, że „wypełniają to, co jest im nakazane” (S. 66,6) i „oni nie wyprzedzają Go w słowie; oni działają na Jego rozkaz” (S. 21,27). Te dwa wersety służą pochwalę aniołów, ponieważ wypełniają wszystko, co nakazane, a stąd unikają wszystkiego temu przeciwnego. Ostatnim argumentem bezgrzeszności aniołów mogą służyć sury 35,1 i 6,24, gdzie podkreśla się wielkość posłańców Boga²¹. Aniołowie biją pokłony zaznaczając tym także solidarność z całym stworzeniem i „nie wbijają się w pychę..., obawiają się swojego Pana, będącego nad nimi, i czynią to, co im jest nakazane” (S. 16,49-50).

Aniołowie Koranu wstawiają się za ludźmi przed Allahem. O ich wstawiennictwie możemy przeczytać w surach 21,28; 40,7; 53,26. W tych tekstach podkreślono, że warunkiem wstawiennictwa jest wiara i nawrócenie.

Ludzie mogą liczyć na wsparcie aniołów w trudnych sytuacjach. W Koranie znajdujemy tego potwierdzenie w surze 66,4, gdzie aniołowie występują jako wspomoczenie proroka. Dodają one odwagi i wytrwałości wiernym, gdy walczą z wrogiem. Przykład tego ilustruje nam sura ósma, w której pokazana nam bitwa przy Badrze wiernych Allahowi z niewiernymi. Tu wiernych wspierają aniołowie:

¹⁹ Por. tamże, s. 108.

²⁰ Por. A. Адель, *Коран Перевод смысла аятов...*, dz. cyt., s. 983.

²¹ У. Аль-Ашкар, *Мир благочестивых ангелов*, dz. cyt., s. 35.

„Kiedy błagaliście waszego Pana o pomoc, On wysłuchał was: «Ja was wspomogę tysiącem aniołów idących jedni za drugimi» (S. 8,9). „Kiedy twój Pan objawił aniołom, mówiąc: Jestem z wami, więc wzmocnijcie tych którzy wierzą. Napawam strachem tych, którzy nie wierzą...” (S. 8,12). Liczba aniołów biorących udział w bitwie wynosiła trzy tysiące (S. 3,123). Aniołowie, choć niewidzialni, biorą udział w innych bitwach takim sposobem wspierając wiernych (S. 33,10). Koran informuje, że aniołowie są potężną armią Allaha (S. 48,4), a nawet pojedyncze anioły posiadają **ogromną siłę i moc**: „Oto wysłaliśmy przeciw nim jeden krzyk (anioła Dżibrila), a oni stali się jak zeszcłe witki budującego ogrodzenie” (S. 54,31). Mowa tu o zniszczeniu niewiernych.

Aniołowie błogosławią wiernych. O tym mówi sura 33,43 i 33,56, a to musi pomagać im w drodze do zbawienia. Jako posłańcy Boga anioły przynoszą wiernym Dobrą Nowinę, na przykład zwiastowali Abrahamowi o urodzeniu syna, o urodzeniu proroka Jana zawiadomili jego ojca (S. 3,39; S. 51,24-28). Na niewiernych i grzeszników po śmierci aniołowie rzucają przekleństwa (S. 2,161; S. 3,86-87).

Chociaż aniołowie schodzą na ziemię jako posłańcy, by wypełnić wolę Allaha (S. 19,64) albo raz na rok w Noc Przeznaczenia (S. 97,4), ich domem są niebiosy (S. 42,5), w bezpośredniej bliskości Boga (S. 41,38). W niebiosach mają swoją świątynię (Dom odwiedzany – S. 52,4), która znajduje się w siódmym niebie i codziennie jest odwiedzana przez aniołów w celu oddania czci Allahowi²². Aniołowie mają moc bardzo szybkiego poruszania się w czasie i przestrzeni: „Aniołowie i Duch wznoszą się ku Niemu w Dniu, którego wielkość – pięćdziesiąt tysięcy lat” (S. 70,4).

Koran wspomina o braku u aniołów zdolności poznawania wiedzy w sposób samodzielny, co różni ich od ludzi. Według sury 2,31-32 nie mają żadnej innej wiedzy poza tą, czego nauczył ich „Wszzechwiedzący, Mądry”.

Wyróżnia aniołów ich śmiertelność, o której mowa w eschatologicznej surze 39,68, gdzie wszyscy „zostaną porażeni piorunem, z wyjątkiem tych, których Bóg zechce oszczędzić”. Radykalizm ten podkreśla sura 28,88 – „Wszelka rzecz zginie z wyjątkiem Jego oblicza”.

Koran daje czytelnikowi całościowy i rozmaity obraz aniołów w islamie. Ogólnie istnieje duże podobieństwo między muzułmańskimi, żydowskimi i chrześcijańskimi opowiadaniem o istotach nadprzyrodzonych. W samej tradycji muzułmańskiej jest dużo więcej rodzajów i form stworzenia i istnienia aniołów, demonów i innych istot nadprzy-

²² Por. A. Ac-Saad, *Tolkowanie Świętego Korana...*, dz. cyt., s. 400.

rodzonych, które zaczerpnięte zostały ze źródeł innych religii i wierzeń plemiennych oraz rozwoju myśli mistycznej i teologicznej. Przeprowadzana analiza wybranych tekstów Koranu daje nam fundamentalną koraniczną wiedzę o istotach duchowych, które, tak jak ludzie, stworzone zostały dla służby Bogu i przebywaniu z Nim w szczęśliwości. Koraniczne teksty o aniołach niosą w sobie jedyny cel dla czytelnika – zapoznać się z Bogiem i jego zbawczą prawdą, a po tym przez wiarę przyjąć tę prawdę, która prostuje drogę do wiecznego szczęścia w przebywaniu z Bogiem. Wiedza o aniołach i wiara w nich powinny wspierać wierzącego na drodze do zbawienia, wzmacniać jego wiarę i poczucie bezpieczeństwa, obecności obok wspomagających aniołów i Boga.

Wiara w anioły jest bardzo ważną częścią wiary muzułmańskiej, ma bogatą tradycję i historię, jest nieodłączną rzeczywistością egzystencji muzułmanina. Aniołowie odgrywają znaczącą rolę w życiu człowieka, towarzyszą mu przez cały czas jego bycia na ziemi i istnienia po śmierci.

~ . ~

Oleksiy Pavlyuk Anioły w Koranie

Streszczenie

W Koranie, świętej księdze muzułmanów, słowo *anioł* (*malak*) spotykamy częściej niż osiemdziesiąt razy. W islamie anioł to duchowa siła czy istota, która podaje ludziom dobre uszczęśliwiające myśli, zwierzętom zaś podsuwa zbawcze przeczucie lub w jakiś inny sposób pozostaje w służbie natury i życia. Aniołowie bezpośrednio służą Bogu, towarzysząc ludziom i pozostałym istotom i współdziałając z nimi. Koran daje czytelnikowi całościowy i rozmaity obraz aniołów w islamie. Przeprowadzona analiza wybranych tekstów Koranu daje nam fundamentalną koraniczną wiedzę o istotach duchowych, które, tak jak ludzie, stworzone zostały dla służby Bogu i przebywaniu z Nim w szczęśliwości. Wiedza o aniołach i wiara w nich powinny wspierać wierzącego na drodze zbawienia, wzmacniać jego wiarę, poczucie bezpieczeństwa i obecności wspomagających aniołów i Boga.

Wiara w anioły jest bardzo ważną częścią wiary muzułmańskiej, ma bogatą tradycję i historię. Aniołowie odgrywają znaczącą rolę w życiu człowieka, towarzyszą mu przez cały czas jego bycia na ziemi i istnienia po śmierci. Jest nieodłączną rzeczywistością egzystencji muzułmanina.

Słowa kluczowe: Koran, aniołowie.

Oleksiy Pavlyuk Angels in Qur'an

Abstract

In Qur'an, the Muslims' holy book, the word *angel* (*malak*) may be read more than eighty times. In Islam, angel is a spiritual power or creature, who gives good pleasing thoughts to people and saving premonitions to animals and who serves the nature and life in some other way. The angels serve directly to God while accompanying people and other creatures, co-operating with them. Qur'an gives the reader a comprehensive portrait of the angels in Islam. The analysis of selected excerpts from Qur'an gives the readers fundamental Qur'anic knowledge about spiritual creatures who, just like people, were created to serve God and be with Him in happiness. The knowledge of angels and the faith in them should support a believing person on their way to salvation, strengthen their faith, the feeling of security and of supporting angels and God's presence.

The faith in angels is a very considerable part of Muslim faith, has a rich tradition and history, is a Muslim's existence's inevitable reality. Angels play a significant role in the lives of people, accompany them all the time of living on the Earth and during their existence after death.

Key words: Qur'an, angels.